

Sygn. akt III U 289/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2018r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Danuta Poniatowska</i>
Protokolant:	<i>stażysta Sylwia Zarzecka Balcer</i>

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 sierpnia 2018r. w Suwałkach

sprawy **A. P.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

w związku z odwołaniem A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 7 marca 2018 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 07.03.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na art. 84 ust. 8 w zw. z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.), odmówił A. P. odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia, wynikającego z decyzji z 15.02.2017 r., za okres od 01.01.2017 r. do 31.01.2017 r. w kwocie 1.222,44 zł.

W oparciu o posiadane informacje organ rentowy nie stwierdził, aby sytuacja materialno – finansowa, czy też zdrowotna wnioskodawcy uzasadniała uwzględnienie jego wniosku.

W odwołaniu od tej decyzji A. P. domagał się jej zmiany i odstąpienia od obciążania go nienależnie pobranym świadczeniem. Potwierdził, że nadal jest osobą bezrobotną, ale nie może podjąć zatrudnienia z uwagi na stwierdzoną niepełnosprawność. Utrzymuje się wyłącznie z dodatku z MOPS w wysokości 318 zł miesięcznie. Stanowi on jego jedyne źródło utrzymania. Ponadto jest osobą samotną i nie ma nikogo, kto mógłby go w jakikolwiek sposób wesprzeć.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje :

Decyzją z 15.02.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zobowiązał A. P. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.0.2017 r. do 31.07.2017 r. w kwocie 1.222,44 zł. Kwota ta stanowiła pobraną przez wnioskodawcę emeryturę po zmarłej babce – J. C..

W dniu 18.12.2017 r. A. P. (ur. (...)) wystąpił z wnioskiem o odstąpienie żądania od niego nienależnie pobranego świadczenia. Wskazał w nim na trudną sytuację osobistą i finansową. Z dołączonych dokumentów wynikało, że od 06.11.2017 r. do co najmniej 17.11.2017 r. (data wydania zaświadczenia) przebywał w Szpitalu (...) w S.. Orzeczeniem z 19.10.1999 r. został zaliczony do lekkiego stopnia niepełnosprawności na stałe. Niepełnosprawność istnieje od dzieciństwa. Ponadto od 02.06.2014 r. był zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Decyzją z 22.09.2017r. został mu przyznany okresowy zasiłek z MOPS w S. w wysokości 317 zł, na okres od 01.09.2017 r. do 31.12.2017 r.

W toku postępowania sądowego, odwołujący przedłożył orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z 02.07.2018 r., na podstawie którego zaliczono go do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności do 31.07.2020 r. Powstanie niepełnosprawności datowano od ukończenia przez wnioskodawcę 40 roku życia, a w ustalonym stopniu – od 19.04.2018 r. Stopień niepełnosprawności uzasadnia zatrudnienie go w warunkach pracy chronionej oraz zapewnienie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie. Wymaga on również korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji.

Sąd zważył, co następuje :

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Przepis art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy stanowi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Stosownie do art. 84 ust. 2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.) za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie takie musi być czytelne, jasne i zrozumiałe dla ubezpieczonego.

W ust. 8 art. 84 ustawy systemowej ustawodawca przewidział możliwość odstąpienia przez Zakład od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty, jeżeli:

- 1) zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności lub
- 2) kwota nienależnie pobranych świadczeń nie przewyższa kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Przy tym „za szczególnie uzasadnione okoliczności” w doktrynie i judykaturze powszechnie uznaje się takie, których zwrot uniemożliwi bądź znacznie dotkliwie utrudni ubezpieczonemu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 30.10.2008 r., sygn. akt III AUa 890/08). W przepisie art. 84 ust. 8 chodzi o przypadek o głębokim - można powiedzieć - nasyceniu „szczególnie uzasadnionych okoliczności” takich, że dla uwzględnienia uzasadnionego szczególnie okolicznościami interesu ubezpieczonego nie wystarczy ani „odstąpienie” w części, ani odroczenie terminu płatności zobowiązania ubezpieczonego, ani rozłożenie należności na raty (por. wyrok Sądu Najwyższego z 02.02.2012 r., III UK 47/11).

Ponieważ art. 84 ust. 8 ustawy systemowej posługuje się pojęciem okoliczności „szczególnie uzasadnionych”, należy uznać, że przypadki jego zastosowania winny mieć charakter wyjątkowy, a sam przepis art. 84 ust. 8

nie powinien być interpretowany rozszerzająco. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających stosowanie ulg wskazuje się: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń; ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu, wiek osoby zobowiązanej, zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej. Dokonując oceny ich występowania należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 03.10.2014 r. sygn. III AUa 2591/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 26.03.2013 r. sygn. III AUa 3/13).

W wyroku z 08.01.2008 r. III AUa 1828/06 Sąd Apelacyjny w Gdańsku podniósł, iż przepis art. 84 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych spełnia funkcję ochronną - jego celem jest w szczególności zabezpieczenie zobowiązanych do spłaty należności przypadających na rzecz organu rentowego przed pozbawieniem ich wskutek powyższego możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję, winien - kierując się zasadą uwzględniania słusznego interesu obywateli - baczyć również na wskazany powyżej cel regulacji.

Odnosząc wskazywane przez orzecznictwo kryteria odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń do ustalonych w sprawie faktów, Sąd doszedł do przekonania o prawidłowości skarżonej decyzji. W odniesieniu do odwołującego nie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Sąd podzielił ocenę organu rentowego, że trudności finansowe powołane przez ubezpieczonego oraz jego sytuacja zdrowotna i rodzinna nie mogą uzasadniać odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń.

Sytuacja życiowa wnioskodawcy nie stanowi szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu omawianego przepisu, uzasadniającego odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w całości. Praktycznie każdy zobowiązany do zwrotu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, znajduje się w nietypowej i wyjątkowej sytuacji, odmiennej od sytuacji życiowej innych osób, które są w stanie wywiązać się własnym staraniem z ciężących na nich zobowiązań. Dopiero, gdy zachodzi wypadek nadzwyczaj uzasadniony, gdy pozwala on ocenić, że dłużnik w sposób od siebie całkowicie niezależny traci zdolność do zarobkowania, bądź zachodzi nadzwyczajny i nagły wypadek losowy, który pozwala ocenić, iż dłużnik mimo dołożenia należytej staranności nie jest w stanie spłacić zadłużenia, można mówić o wypadku uzasadniającym odstąpienie od żądania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Odwołujący nie wykazał, aby w jego przypadku istniały przeciwwskazania do podjęcia zatrudnienia. Na etapie postępowania przed organem rentowym posługiwał się orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności, natomiast w postępowaniu sądowym przedłożył orzeczenie z 02.07.2018 r. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. W momencie wydawania skarżonej decyzji, odwołujący nie posiadał orzeczenia potwierdzającego wyższy stopień niepełnosprawności. Nie zmiana to faktu, że umiarkowany stopień niepełnosprawności nie wyklucza podjęcia przez niego zatrudnienia, gdyż możliwa jest praca w warunkach pracy chronionej. Odwołujący nie wykazał natomiast przeciwwskazań do podjęcia zatrudnienia w ogóle. Okoliczność istnienia niepełnosprawności jako takiej nie potwierdza, że sytuacja wnioskodawcy należy do szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Należy nadmienić, że decyzja o zwrocie nienależnego świadczenia została wydana 15.02.2017 r., a orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności 02.07.2018 r.

Pod względem zdrowotnym odwołujący wykazanie swojej szczególnej sytuacji ograniczył do przedłożenia zaświadczenia o przebywaniu w Szpitalu (...). Zaświadczenie z lakoniczną informacją o jego hospitalizacji również nie może stanowić podstawy do przyjęcia, że z uwagi na stan zdrowia przysługuje mu szczególne uprawnienie do odstąpienia od obciążania zwrotem nienależnie pobranego świadczenia. Odwołujący nie przedłożył żadnych

dowodów, które wskazywałyby na jego zły stan zdrowia. Zaświadczenie o hospitalizacji w Szpitalu (...) nie zawiera żadnych danych w tym zakresie.

Oceniając sytuację wnioskodawcy zarówno osobistą, zdrowotną i finansową Sąd doszedł do przekonania, iż w sprawie nie zachodzą obecnie okoliczności, które pozwalają zastosować w stosunku do niego dobrodziejstwo wynikające z omawianego przepisu, co nie przesądza - w przypadku zmiany jego sytuacji - możliwości złożenia kolejnego wniosku o odstąpienie przez Zakład od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty. Jakość dowodów przedłożonych przez odwołującego była nikła. Należy nadmienić, że organ rentowy dwukrotnie wzywał go do uzupełnienia materiału dowodowego, co nie zostało przez wnioskodawcę uczynione. Ocena sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej wnioskodawcy nie może odbywać się w sferze domysłów, czy też automatycznego przyjęcia stanowiska A. P., który kwalifikuje ją jako szczególną. Dowody przez niego przedłożone nie dają podstaw do takiego stanowiska.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.

mt